

ENGELS VIR AFRIKAANSSPREKENDES.

Teenswoordig gaan daar al meer en meer stemme op onder Afrikaanssprekende ouers vir 'n beter onderlegdheid van hul kinders in Engels. Die onlangse taalsaak voor die Transvaalse afdeling van die Hooggeregs-hof het die probleem van Engels-onderwys aan Afrikaanssprekende kinders weer pertinent onder ons aandag gebring. Afrikaanse ouers verkies soms om hul kinders na Engels-medium skole te stuur sodat die kinders 'n deeglike spreek- en skryfkennis van Engels kan opdoen.

Op die jongste kongres van die Vrystaatse Onderwysersvereniging het die probleem van Engels-onderwys aan Afrikaanssprekende kinders ook weer tot sprake gekom.

Selfs ons Afrikaanse inrigtings vir hoër onderwys worstel om hul te handhaaf. Aan die Universiteit van Pretoria word daar op die oomblik 'n hewige stryd gevoer, om erkenning te kry as 'n suiwer Afrikaanse inrigting.

Daar is dus genoegsame aanduidings dat die probleem van onderlegdheid in die tweede landstaal vir Afrikaanssprekendes in ons land 'n nuwe strydperiode ingaan. So sal ons eerlang, in sake die taalkwessie, weer voor 'n keuse geplaas word: ons sal moet kies tussen 'n gedragslyn wat ons suiwer Afrikaanse skole en universiteite bly handhaaf, en een wat daarop gemunt is om hierdie inrigtings weer tot 'n sekere mate te ver-Engels, deur hierdie taal as medium vir 'n gedeelte van die volk te gebruik, of groter aandag en meer tyd te gee aan die onderwys van Engels, of watter voorstelle daar ook al mag gemaak word.

Dit is dus nodig dat ons oor hierdie belangrike saak ook helderheid van insig sal hê, om so die swaarste te laat weeg wat die swaarste behoort te weeg. Dit

is met hierdie doel voor oë dat ons 'n paar gedagtes oor die eis van onderlegdheid in die tweede landstaal wil uitspreek.

Wanneer ons die motiewe, wat in die verlede aangevoer is, vir 'n deeglike kennis van Engels, vergelyk met die wat teenswoordige voorstanders opnoem, dan merk ons 'n belangrike verskil. In die verlede is 'n deeglike kennis van Engels vir Afrikaanssprekende kinders hoofsaaklik bepleit met die oogmerk om die Afrikaner te ver-Engels. Vandag word daar geroep vir 'n deeglike kennis van Engels omdat dit dan die Afrikaanssprekende sogenaamd sou help in sy stryd om 'n ekonomiese bestaan. Hierdie beweegrede word deur 'n voorstander as volg geformuleer: „Vir die Afrikaanssprekende is kennis van en onderlegdheid in die tweede landstaal (Engels) nie alleen wenslik nie, maar noodsaaklik, en wel, in die eerste plaas om die ekonomiese betekenis daarvan”. („Die Skoolblad” Okt. 33; bl. 21).

Dit word in die laaste jare nog al dikwels beweerd dat die Afrikanerdom in sy ekonomiese bestaan met ondergang bedreig word. (Vgl. Carnegie-Kom. se verslag oor armblanke). Ons volk is ekonomies sinkende, en 'n volk van houtkappers en waterputters is verlore vir ons Afrikaanse kultuurstryd. So word geredeneer. Ons moet dus die Afrikaner eers van ekonomiese ondergang red, en hiertoe is 'n deeglike kennis van Engels in die meeste gevalle onmisbaar. Hierdie argument is baie gewigvol, en kannie met 'n vrome handgebaar opsy gesit word nie. Laat ons egter hierdie argumentasie meer in besonderhede en in sy praktiese toepassing ondersoek.

Waarom is dit vir die Afrikaanssprekende noodsaaklik om Engels te leer? Vir ons doel is die vernaamste redes die volgende: (i) Omdat die landswet vereis dat alle amptenare, wat in diens van die publiek is, kennis van beide Engels en Afrikaans moet besit. (ii) En omdat Engels 'n internasionale wêreld-taal op handelsgebied geword het. Daar is egter 'n tweede vraag wat moet beantwoord word.

Watter instelling in die maatskappy is verantwoordelik dat aan hierdie eis van tweetaligheid voldoen word? Sonder aarseling sal die meeste ongetwyfeld antwoord, die skool is hiervoor verantwoordelik. In verband hier-

mee kom 'n verdere vraag ock op, van watter persone word tweetaligheid vereis as 'n voorwaarde vir beroeps-uitoefening, en dus as 'n middel in die stryd vir 'n bestaan? Gewoonlik word hierop geantwoord, elke burger in Suid-Afrika behoort altwee die tale magtig te wees.

Om aan te toon dat ons met so'n algemene formulering en beantwoording nie tevrede kan wees nie wil ons hier 'n viertal tellinge, verdedig. Daardeur sal meteens dan duidelik word in hoever die argument van die ekonomiese waarde van Engels grond besit en verdedigbaar is.

1. *Dit is nie die taak van die gewone skool om te sorg vir 'n deeglike tweetaligheid nie:—*

Hierdie stelling kan ook so geformuleer word: Tweetaligheid is nie 'n eis waaraan alle landsburgers moet voldoen nie, en daarom is dit alreeds nie die taak van die gewone skool om 'n deeglike tweetaligheid van alle leerlinge as ideaal te stel nie. Ons gee toe dat Engels groot ekonomiese betekenis besit, maar hieruit volg nog nie dat almal (alle leerlinge) Engels vloeiend moet kan skryf en praat nie. Immers, alleen 'n klein gedeelte van die leerlinge, wat die skool verlaat, kom later in beroepe waar kennis van Engels vir hul groot ekonomiese waarde sal hê. Hierdie persentasie is vir leerlinge van die laerskool nog kleiner as die vir leerlinge van die hoërskool. Ons skole word daarvan beskuldig dat hul opleidingskursus gerig is op die universiteit, terwyl daar alleen 3.3 pSt. van die leerlinge wat die sekondêre skool verlaat, sulke inrigtings vir hoëronderwys besoek. Op 'n dergelike wyse moet ons skole dan van Sub. Std. A af hulle tot hul uiterste inspan om alle leerlinge deeglik in die tweede landstaal te onderlê, terwyl alleen 'n klein persentasie dit eendag in die praktiese uitoefening van hul beroep gaan gebruik. Neem as voorbeeld die boerdery.

Ongeveer 47 pSt. van die leerlinge (seuns), wat jaarliks die skool verlaat gaan in die boerdery. Voeg ons nog ander beroepe by dan vind ons dat 78 pSt. van die leerlinge in beroepe gaan waar 'n deeglike tweetaligheidskwalifikasie geen noodsaaklike vereiste is in die ekonomiese stryd nie. (E. G. Malherbe, „Onderwys

en die Armblanke" bl. 109—117). Waarom dan ons hele laer- en ook middelbare-onderwys in 'n onnatuurlike keurslyf dwing, terwille van 'n klein getal, wat later in betrekking kom, waar die ekonomiese waarde van Engels onmisbaar is? Die vraag mag egter gestel word, wat is dan die taak van die skool ten opsigte van die tweede taal?

Waar dit wel die taak van die skool is om aan die leerlinge die nodige grondslag, waarop later die opleiding vir die beroepslewe gebou moet word, te gee, geld dit ook van onderwys in die tweede taal. Maar dit is nie die plig van die gewone skool om elke leerling 'n deeglike kennis van Engels te gee nie, uit hoofde van die feit dat alleen 'n klein persentasie van die leerlinge, wat jaarliks die skool op verskillende stadia van skolastiese vordering verlaat, in sulke beroepe beland, waar Engels onmisbaar is vir die suksesvolle beoefening van die beroep. Daarom is dit ongerymd om ons plattelandse skole, by voorbeeld, so te wil reorganiseer dat plattelandse kinders ewe goed as stedelike kinders in Engels bedrewe moet word. (Sien Malherbe t.a.p. bl. 365).

2. *Dit is nie die taak van die skool om geleentheid te gee „vir die praktiese beoefening deur leerlinge van die Engelse taal” nie.*

Om 'n taal gemaklik te kan skryf en vloeiend te praat vereis gedurige oefening, want dit is 'n vaardigheid. Met lees kennis van 'n taal is dit minder die geval. Stel die skool sig nou die doel om „onderrig in Engels op Afrikaans-medium skole nougeset en intensief te gee, wat vanself veronderstel geleentheid vir stelselmatige beoefening daarvan” dan loop dit gevaar kennis van Engels die hoofdoel van die onderwys te maak.

Net soos ons moet waak dat die gewone volksskool nie ontaard in 'n enge beroepsskool, soos sommige dit vandag wil doen; so moet ons ook sorgdra, dat ons skole hul nie so gaan bekommer oor die eis van tweetaligheid nie, dat die godsdienstig-nasionaal-kulturele grondslag van ons volksonderwys naderhand ernstig daaronder gaan ly. Die sterk materialistiese gees van f-s-d, soms genoem met die mooi klinkende naam „nasionale ekonomie”, wat in ons land meer en meer posvat, dreig om ons volksopvoeding ook in sy ystergreep te kry!

3. *Dit is die taak van die skool om alleen die nodige taalkundige grondslag vir die latere verwerwing van volle tweetaligheid, te lê, indien dit vir die beroepslewe nodig sal wees.*

Hierdie stelling kan ons al reeds aflei uit wat vooraf gegaan het. Dit is alleen 'n positiewe omskrywing van wat in die twee voorgaande stellinge negatief geformuleer was. Onder die „nodige taalkundige grondslag” moet dan die volgende verstaan word: (a) Die besmoontlike onderwys in Engels deur 'n spesialiteit-onderwyser. (b) Die kind moet die nodige lees kennis opdoen, omdat, (i) 'n mens gouer 'n taal kan verstaan as wat jy dit kan skryf of praat, en (ii) omdat dit vir alle leerlinge geld, afgesien van die latere beroep, dat hul 'n algemene kulturele vorming sal ontvang. Die „leer van Engels” moet vir hul die weg open tot die geestelike skatte, wat daar in die Engelse letterkunde opgesluit lê. (c) Daaronder moet *nie* verstaan word, 'n strewe om die kind teen alle koste 'n *tegniese vaardigheid* in die skryf en praat van Engels te gee nie, hoewel hy dit onwillekeurig tot 'n sekere mate sal verwerf. Probeer moet word om by die kind „agting en liefde vir daardie taal” (Malherbe t.a.p. bl. 365) aan te kweek, sodat hy hom later self kan opvoed; of om vaardigheids kennis van Engels te kry, of om die inhoud van die Engelse letterkunde sy geestelike eiendom te maak, of beide. Daar moet dus by die kind die nodige „gesindheid” vir die bestudering van tale aangekweek word.

4. *Die kultuurwaarde van Afrikaans is van groter belang vir die handhawing van ons volk, as die ekonomiese waarhede van Engels.*

Teenstanders mag miskien beweer dat hulle alles in die weer sal en wil stel vir die bevordering van Afrikaans, en nie bedoel dat Afrikaans nou maar verwaarloos moet word en vanself moet en sal kom nie. Ons neem aan dat dit hul hierin erns is, maar ongelukkig sien hul nie in nie dat 'n konsekwente deurvoering van hul ideaal noodwendig en onvermydelik daartoe sal lei dat Afrikaans op die agtergrond gedring word.

Die leerplan van ons skole is al reeds so oorlaai met vakke dat, wanneer nog groter aandag en meer tyd aan die onderwys van Engels moet bestee word, een of an-

der vak moet afgeskeep word. Dit lê voor die hand dat die vak Afrikaans gaan wees, want die praktyk wys uit dat die Afrikaanse kind nie veel aandag van die onderwyser vereis om soveel kennis van sy moedertaal op te doen dat hy in die eksamen kan slaag nie!

Dit is duidelik dat as Afrikaans nie 'n *eerste* plek op ons Afrikaanse universiteite en skole inneem nie, dit nooit die draer van 'n groot Afrikaanse kultuur, wetenskap en wysbegeerte kan word nie. Afrikaans moet wees dié taal vir ons kuns, en daarin moet ook ons wetenskap en filosofie hul uiterlike formulering vind.

Verder is dit nog eerder ons plig, om op die laerskool meer aandag te gee aan die studie van Afrikaans en ook van sy letterkunde, sodat die meeste leerlinge, wat die skool verlaat, 'n liefde vir hul letterkunde sal besit. 'n Liefde wat hul sal dwing om meer Afrikaanse boeke en kunsprodukte aan te koop. Daardeur veredel hulle hul eie siel, maar gee ook stoflike steun aan, en skep 'n groter afsetgebied vir ons Afrikaanse letterkundige en populêr-wetenskaplike werke. Ons wil die standpunt in hierdie vier stellinge uiteengesit samevattend as volg formuleer: Dit is die taak van die Afrikaans-medium skool om aan die kind die nodige taalkundige grondslag van die Engelse taal te gee, en die gewenste gesindheid by hom aan te kweek; maar nie om hom sodanige parate kennis en tegniese vaardigheid van Engels te gee, sodat hy as sulks die vermeende ekonomiese voordeel daarvan sal trek vir sy beroepslewe nie, omdat daar maar 'n klein aantal beroepe is waarvoor Engels hierdie ekonomiese betekenis het. In sulke gevalle moet daar naas en buite die gewone skool genoegsame geleentheid bestaan, om daardie nodige bekwaamheid in tweetaligheid te verkry. Die kulturele waarde van Afrikaans vir die *hele volk* weeg swaarder as die ekonomiese waarde van Engels vir die *klein aantal* wat dit in hul beroepe nodig het.

Die ekonomiese waarde van Engels en die motief wat sig daarop grond en wat pleit vir 'n buitengewone benadrukking van die studie van Engels op Afrikaans-medium skole, is nie genoegsame rede om aan so 'n versoek praktiese uitvoering te gee nie; en 'n konsekwente deurvoering daarvan sal in sy nasleepsel van gevolge vir

die Afrikaanse volk en kultuur, nie te onderskei wees van die gevolge, wanneer Engels, uit 'n politiek-imperialistiese motief (soos in die verlede) in ons Afrikaanse skole 'n onregmatige en nie-billikbare buitengewone aksentuering sou ontvang!

Ten slotte wil ons 'n plan aan die hand gee om diegene, wat wel 'n deeglike kennis van albei die tale vir hul beroepe nodig het, te help om dit te verkry. Ons stel ons voor 'n gelyksoortige instelling as die bestaande Afrikaanse Taalbond-Eksamens. Dit kan vervang word deur 'n Tweetaligheids-Eksamen. Die kursus vir hierdie eksamen moet insluit: die korrek skryf, vertaal en praat van die twee tale. Die kursus kan ook verdeel word in 'n Laer, Hoër en Hoogste eksamen, want dit is duidelik dat nie dieselfde standaard van tweetaligheid vir alle publieke betrekkings verlang kan word nie. Dit kan by voorbeeld van 'n voorman op 'n spoorwegstasie verlang word dat hy in besit van die Laer Tweetaligheidsertifikaat sal wees; van 'n gewone staatsampテナム, dat hy die Hoër-, en van 'n onderwyser, dat hy die Hoogste tweetaligheidsertifikaat sal besit.

Op hierdie manier word die gewone skool vrygelaat om alle aandag aan die hoogsbelangrike en omvangryke taak van die opvoeding van die volk te gee.

F. COETZEE.